

СНН

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

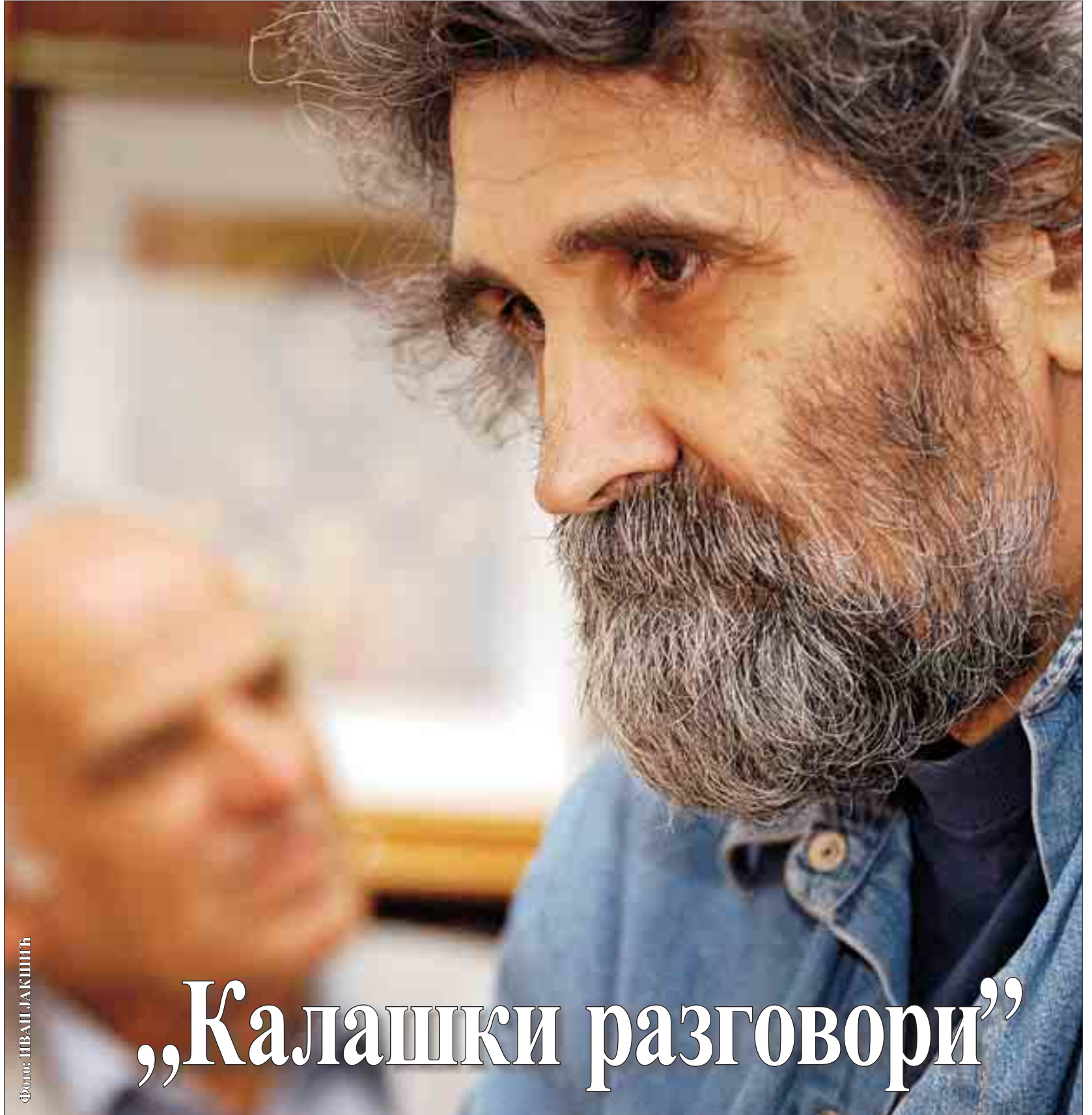
СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 1. јун 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 22

„Калашки разговори“

Фото: ИВАН ЈАКШИЋ

„Весели Сантовчани” на фестивалу у Кишкерешу

У организацији Самоуправе Жупаније Бач-Кишкун, Самоуправе града Кишкереша и народних организација у Жупанији Бач-Кишкун, 20. маја текуће године у Кишкерешу је одржан VIII Мањински дечји и омладински фестивал за очување традиција при Бачко-кишкунској жупанији.

У гала-програму, који је отворио Ференц Баркоци, градоначелник Кишкереша, учествовало је тринаест извођача међу којима је хрватс-

и овом приликом имали су сјајну музичку пратњу захваљујући свирцима из Сомбора и Стапара који су за једно преподне – тога суботњег дана – успели да увежбају музику кореографије на тај начин да публика ништа није приметила, плесачима су обезбедили такву музичку позадину као да их већ двадесет година прате.

А управо ове 2006. навршава се двадесет година од формирања и рада Културног удружења „Весели

КУД Весели Сантовчани у Кишкерешу

ку и српску мањину представљало село Сантово. У овом бачванском насељу, на граници Мађарске и Србије, већ годинама се одвија озбиљан фолклорни рад о којем брине госпођа Евица Чатић-Козић, уметнички руководилац Културног удружења „Весели Сантовчани”. Она већ двадесет година предводи поменути ансамбл, а пре две године поверено јој је да фолклор предаје и у сантовачкој Хрватској основној школи.

Напори да се на најбољи могући начин представи српски и хрватски фолклор уродили су плодом па је у Кишкерешу најпре представљена „Шокачка капара”, кореографија која је победила приликом жупанијског надметања хрватских фолклорних ансамбала, а Културно-уметничко друштво „Весели Сантовчани” аутоматски је прешло такозвано такмичарско сито, будући да у жупанији једино гаји и негује српски фолклор. Ансамблу је припала част да затвори фестивал: најпре су мушки чланови фолклорне групе певали српске песме, а потом је певачки блок настављен заједничким певањем девојака и момака. Интерпретацију српских народних песама привеле су крају девојке, након којих је са два српска кола следио млади виртуоз на хармоници Зоран Барић. Вешто осмишљен српски програм окончан је наступом хитроногих играча који су извели Игре из околине Босилеграда.

Иако „Весели Сантовчани” не располажу сопственим оркестром,

Сантовчани” па су тим поводом већ отпочеле организационе припреме за достојно обележавање годишњице. Јубиларни концерт заказан је за 26. август и он ће се разликовати од уобичајених концерата, наиме, Евица Чатић-Козић, уметнички руководилац ансамбла припрема општенародно весеље у којем ће учествовати бројна фолклорна друштва: из Будимпеште се очекује долазак грчког, бугарског и румунског ансамбла, позив је упућен и Групи „Данубија” из Баје, као и Фолклорном друштву из Бајина у којем се налазе и играчи који радо играју са Сантовчанима. Пошто су изградили веома добре контакте, пријатељске односе, „Весели Сантовчани” рачунају и на учешће Немаца из Нађарада, пећујског КУД-а „Ганац”, а што се тиче српских фолклорних друштава превиђају се наступи Ловрана, Врбашана, Сомбораца. Наравно, ту ће бити и оркестри Миће Јанковића из Новог Сада и Крунослава Киће Агатића из Тукуље.

Дакле, 26. августа у Сантову је заказано општенародно весеље приликом којег неће само „Весели Сантовчани” славити него и сви они који воле и цене српски фолклор. Представиће се шаролико богатство фолклорне грађе при чему ће, наравно, приоритет имати представљање двадесетогодишње делатности сантовачког ансамбла у којем, да подсетимо, и дан данас раде и млади и стари. Чувају и негују српски фолклор.

Предраг Мандић

О Тесли у Мохачу

О Николи Тесли, једном од најблеставијих умова човечанства, говорило се и у Мохачу. У барањском градићу на Дунаву су се Самоуправа Срба у Мохачу и месна српска заједница потрудили да се у Српском клубу 20. маја подробније представи живот, рад и наслеђе физичара и проналазача светског гласа који је део живота провео у Будимпешти.

Повод да се Тесла и његова епохална открића и подробније представе дала је 150. годишњица рођења несвакидашњег српског генија о којем је Мохачанима и њиховим гостима говорио Павле Папулин, пензионисани професор, бивши лектор за српски језик Сегединског универзитета. Иако овом приликом на дневном реду није била српска књижевност, ипак, некадашњи предавач на Катедри за славистику у граду на Тиси на молбу домаћина савесно се припремио и прочитао неколико књига, допунивши своје знање о физичару, проналазачу, детаљно је представио живот и рад Николе Тесле.

Том приликом он је истакао и епохална открића овог научника у области физике и електротехнике: обртно магнетно поље, индукциони мотор, наизменичну струју, трансформатор високофреквентне струје, бежични пренос радио-таласа итд.

Павле Папулин је подсетио да је Тесла, за време свог детињства, читајући књиге много времена проводио у библиотеци свог оца који је

био православни свештеник. Размишљао је о изумима који су се након двадесет и више година управо њему захваљујући и остварили. Експериментални рад генија уродио је плодом и уз његово име надовезује се дуга листа проналазача.

Публика у мохачком Српском клубу је заинтересовано пратила излагање свог предавача, а потом се указала прилика и за постављање питања која су се првенствено односила на делатност Николе Тесле.

Свакако, целокупну јавност и дан данас занимају три тајне: „да ли је Теслин неостварени концепт бежичног преношења енергије кроз Земљу ипак могућ? Шта је, у ствари, радио када је експериментисао са својим разорним зрацима смрти? И на крају, шта се заправо догодило са његовим непатентираним радовима и забелешкама после његове смрти?”

Оно у чему су се сви сложили јесте: Никола Тесла је један од најзначајнијих стваралаца у историји човечанства!

Мохачани су, након предавања, вече провели дружећи се, а затим су пошли на обалу Дунава где су поводом св. Ивана Непомуког присуствовали програму који је одржан у организацији локалне самоуправе града Мохача.

Следећа приредба мохачких Срба заказана је за 11. јуни када ће се празновати храмовна слава „Духови”.

П. М.

Трибина у Баји

„Са Асоцијацијом ка Европи” – под овим насловом је у Баји 22. маја одржана трибина о међуетничкој толеранцији и Асоцијацији мултиетничких градова југоисточне Европе.

Форуму, који је приређен у седишту Самоуправе Срба у Баји у организацији Асоцијације мултиетничких градова југоисточне Европе 'PHILIA' и локалне самоуправе града Баје, претходили су разговори представника организације са седиштем у Новом Саду и градоначелника Баје Петера Села а затим је уприличен скуп на којем су о значају добросуседских односа, уважавању грађанских, мултиетничких вредности и мањинских права, као и о европској интеграцији говорили Јован Комшић, програмски директор 'PHILIA'-е, др Јован Славковић, председник Општине Сомбор, Петер Сел, градоначелник Баје и Гојко Мишковић, председник сомборске невладине цивилне организације „Отворени лицеј”.

Иначе, Асоцијација, која је основана 2002. године, формирана је с циљем да очува мултикултурално богатство средина, унапреди развој непосреднијег учешћа грађана свих националности у одлучивању о питањима од интереса за заједницу, допринесе стабилизацији демократије и безбедности, те економском и

образовном просперитету у циљу обогаћивања садржаја еврорегионалне комуникације и сарадње, данас броји 60 градова, исто толико локалних самоуправа и невладиних цивилних организација из разних југоситочно-европских земаља а сада је ред дошао и на централну, средњу Европу.

Јово Комшић, програмски директор асоцијације и конкретно је образложио значај умреживања у велику породицу мултиетничких градова, дао је одговор „ко шта добија, када, како”.

Наговестио је да ће се током јесени у Подгорици одржати и скупштинско заседање ове организације, односно у припреми су конференције на тему „Локална и регионална управа у складу са европским стандардима” односно „Улога масовних медија у унапређењу толеранције и складних међуетничких односа”.

За те скупове позив ће добити и Бајци који су са својом локалном самоуправом већ заступљени у међународној организацији... На садашњој трибини је, међутим, изражена нада да ће се Асоцијацији мултиетничких градова југоисточне Европе ускоро придружити и једна од цивилних организација града на Шугавици – позив за приступање већ је упућен Савезу цивилних организација у Бачкој.

Серија „Калашких разговора“

О старим фотографијама

Милан Недељков и Пера Милошевић

У калашком Српском клубу 25. маја одржано је још једно у серији вечери на којима се мештани у оквиру различитих занимљивих тема подсећају прошлих времена и својих предака. Овога пута у друштву Милана Недељкова и Петра Милошевића, одличних познавалаца и пасионираних истражача локалних прилика, присутни су покушали да на основу старих фотографија оживе сећања и присете се претходних генерација, чланова родбине и сазнају нешто више о људима о којима су у сопственим породичама раније доста слушали.

Овом приликом одржана је видео-пројекција фотографија, што је при-

сутнима, углавном старијим становницима Калаша, пружио несвакидашњи доживљај и још више дочарало дух минулих времена. Уз мало предавање о историји овог краја од стране домаћина и модератора вечери, свима онима који су те вечери дошли у Српски клуб, време је пролетело за тили час, а друштво се развило тек у позним вечерњим сатима.

Захваљујући настојањима српске самоуправе и других који се у Калашу баве различитим видовима јавног анагажовања, овим путем учињен још један корак у корист оживљавања културног и друштвеног живота у овом нашем насељу.

С. М.

Српски представник у Кураторијуму МР

Година крупних одлука

Мањински представник у Кураторијуму Мађарског Радија, Пера Ластих после учешћа на другој овогодишњој седници одржаној 29. маја, мишљења је да је ће за руководство МР, 2006-а у сваком случају бити година крупних одлука. У првом реду, у наредним месецима треба да буде изабран директор ове еминентне медијске куће, до 31. децембра треба да буде решено питање фреквенција на којима ће бити емитоване емисије на језицима мањина, а очекује се и измена закона о електронским медијима.

Првенствени задатак у наредном периоду, сматра Ластих, биће провера кандидата за директора МР од стране чланова Кураторијума, што у случају мањина значи да ће се нарочита пажња обратити на предложене верзије решавања проблема расподеле мањинских фреквенција, формирања самосталних организа-

Пера Ластих

ционих јединица и могућности издвојеног финансирања у оквиру МР.

У том интересу г-дин Ластих већ је обавио неопходне усмене и писмене консултације са већином мањинских редакција, а слично планира и са истакнутим представницима земаљских мањинских самоуправа.

С. М.

Црквено-уметничка збирка у Сентандреји

Ове године знатно мањи буџет

Најновија реорганизација финансирања музејских установа, у првом реду црквених збирки, једини српски музеј у Мађарској ове године довела је у

изузетно тешку ситуацију. Према речима историчара уметности, Косте Вуковића, кустоса наше установе, државна дотација у 2006. смањена је за чак 40%, што је изазвало велике промене у већ сачињеном плану рада, а реализацију неколико важних пројеката, довело у питање.

Новца ће ове године бити само за функционисање, констатује г-дин Вуковић, а додатна средства покушаће да се набаве путем конкурса. Оваква одлука односи се на све црквене музејске институције у Мађарској и у нашем случају значи да ће уместо досадашњих 16 милиона у текућој години збирка располагати са нешто више од 10 милиона форинти.

Ревизија плана рада у првом реду односи се на одустајање од наставка реставрације неких икона из Преображенске цркве, архивисти из Србије неће бити гости Музеја током јесени, као што је то до сада био обичај, а и овогодишња иконописачка колонија, због недостатка финансијских средстава биће постављена на другачије основе. Руководство установе апеловаће на све надлежне органе, министарства, културне институције, да из специјалних, односно, интервентних фондова помогну реализацију њених фундаменталних пројеката.

На другој страни, наглашава Коста Вуковић, настојаће се да се број посетилаца повећа и да се што већа количина сувенира, разгледница, честитки, књига, понуди. У плану је, такође, продубљивање сарадње са Привредном комором Војводине, која је обећала помоћ за доштампавање још 2000 примерака фото-албума о експонатима збирке, што перспективно исто тако може да донесе одређена додатна средства.

С. М.

Конференција о културној аутономији мањина

У организацији фондације „Шанса за стабилност“, у Термерину је 16. маја одржана међународна конференција о законској регулативи, која се односи на културну аутономију и правну заштиту мањина у овом делу Европе. На скупу је, поред гостију из Хрватске, Србије и Румуније, учествовао потпредседник Самоуправе Срба у Будимпешти, Пера Ластих.

Током рада конференције утврђена је потреба константног унапређивања правних прописа, како би у пракси могли што ефикасније да се остварују, а посебно је било речи о

различитим решењима заступништва мањина у парламентима земаља учесница. Према речима Пера Ластиха за стране излагаче учешће на овом скупу било је значајно из више аспеката: правни положај српске, мађарске и осталих мањина представљен је широј стручној и друштвено-политичкој јавности, пружена је могућност за својеврсну промоцију српских заједница у околним земаљама (Мађарска, Хрватска), а била је то прилика за усвајање великог броја нових информација и добијање увида у различита нормативна решења на овом пољу.

Општи утисак, како наводи г-дин Ластих, био је да је мањинска правна регулатива тренутно најразрађенија у Мађарској, али да је новим законом о мањинама у том правцу учињен корак назад. У пракси, највише институција које се на овај, или онај начин налазе под патронатом мањина, има у Србији, али се ситуација на терену не подудара са важећим нормама. Мањине ни у једној од земаља учесница нису у потпуности задовољне, нема стања равнотеже, а није утемељен ни систем културне аутономије.

С. М.

Глас године у Мађарској – из Србије!

Победница треће серије, сада већ чувеног музичког фестивала у Мађарској „Мегастара“ је двадесетогодишња девојка из војвођанског места Мали Иђош код Бачке Тополе, што је први пут да страна држављанка тријумфује. Својим гласовним могућностима и интерпретацијом, био то блуз, рок или пак реге, Ружа Магдолна је надмашила све. Супериорно је прошла квалификације, па заредом 11 финалних вечери, да би на дванаестој, завршној, у пештанској „Арени“ пред 12 000 гледалаца (међу којима је било и пуно њених навијача из Србије) убедљивим бројем гласова тријумфовала над Ференцом Варгом из Мађарске.

Ружа Магди је у својој матичној земљи Мађарској врло достојно репрезентовала и своју домовину Србију. За песму и музику из филмова, одлучила се за Брего-

вића и Кустурицу, а „Бурђевдан“ је певала на српском језику. Иначе, гласање на свих 12 финала (такмичење је трајало око пола године) било је путем СМС порука у које су биле укључене и суседне земље, међу којима и СЦГ. Жири је могао да пласира у следеће финале само по једног такмичара, док је један увек испадао, а о осталима су путем порука одлучивали телевизијски гледаоци. Ружа Магдолна, победница трећег „Мегастара“ чије је завршно финално вече одржано 20. маја, као и првацима претходна два, Тот Вери и Карамелу, припао је двособан конфоран стан у трајно власништво опремљен свим садржајима за домаћинство, аутомобил „Рено-Клио“ и бесплатно издавање сопственог музичког албума у дискографској кући по властитом избору.

В. Вујић

Пролеће у Сегедину 2006. године. Лепо, пре свега, културно и забавно. И сунчано, па је можда и зато од стране Сегединаца пала одлука да се лето помери за мај када се у организацији локалне самоуправе приређују „Дани града Сегедина“, који се прослављају у знак сећања на 21. мај 1719. године када је у Лаксенбургу, поред Беча, по други пут – најзад дефинитивно – дата Сегедину титула слободног краљевског града. Тај поменути дан слави се до дана данашњег, штавише, централна прослава традиционалне манифестације, ове године, одржана је 20. и 21. маја.

Већ и преклане, традиционална манифестација попримила је проширени међународни карактер, на име, на прославу су позване делегације побратимљених градова Сегедина. Поред представника локалних самоуправа, политичара, до изражаја су дошли и млади спортисти: у екипном надметању побратимљених насеља, учествовале су и момчаци Котора те Суботице из Србије и Црне Горе. И ове године поновио се познати сценарио: такмичења су, уз учешће између осталих и екипа из матичне нам земље, одржана из стоног тениса, фудбала, стритбола и пливања.

И док су се спортска надметања одвијала на разним локацијама, докле је на старом мосту града отпочео сајам, вашар рукотворина, народне уметности. Свој штанд поставили су и партнерски градови, штавише, први пут својим посебним, заједничким, излагачким простором представиле су се и националне и етничке мањине у граду Сегедину за чије представљање је највеће заслуге имао Дом народности предвођен директором Ференцом Гајдом.

Житељи Сегедина те бројни домаћи и инострани туристи, дакле, имали су шта да виде па баш зато, са Сечењијевог трга где се у то време одржавао 12. по реду вински фестивал са 85 излагача, заједно са политичарима продефиловали су кроз мост бацивши погледе на богато окићене, садржајне штандове.

И српски православни верници имали су шта да виде! У сегединском српском православном храму, где је 20. маја уприличена прослава храмовне славе „Летњег св. Нико-

Мозаик са југа Мађарске

Дани града Сегедина

ле”, многобројни парохијани и парохијанке из Сегедина и околине који су дошли да празнују патрона дрвене светиње „Пренос моштију св. оца Николаја у Бари”, најпре су се могли радовати сусрету са Његовим Пресвештенством епископом будимским Господином Лукијаном који је, указавши част Сегединцима, уз саслужење свештенства служио свету архијерејску литургију. Пресвешћени владика је одржао и свечану славску беседу приликом које је говорио о св. Николи, архиепископу мир-ликијском и истакао да је велики број светих храмова у свету посвећен заштитнику путника и морепловаца. Светитељу, који је још за живота сматран чудотворцем и кога поред других славе воденичари, рибари и сплавари! О његовој популарности говори чињеница да према неким подацима половина православних Срба светог Николу слави као крсну славу, док друга половина све остале светитеље...

Уследила је затим литија а потом освећење, резање славског колача те преливање кољива. Кума ового-

дишње славе била је госпођа Јованка Брцан-Халас која редовито поји у нашим светињама те и на тај начин

Српско коло са владиком Лукијаном

Света архијерејска литургија у сегединском српском храму

исказује своју оданост према Богу, Исусу Христу, Светосавској српској православној цркви.

Окончањем свете архијерејске литургије, у порти светог храма приређен је пријем на којем је засвирао Оркестар „Лале из Баната” предвођен са Максом Русом. Они најхрабрији ухватили су се за коло а међу њима био је и преосвешћени владика Лукијан.

Поред величанственог славског амбијента ваља истаћи још неке занимљиве детаље храмовне славе: први пут, после 1914. године, 20. маја 2006. године поново се огласило црквено звоно у сегединском српском православном храму. Рад Миклоша Гомбоша, данас јединог звоноливца из Ербођања, за сада није постављен пошто се у јулу очекује пар, тачније друго звоно па ће се тек онда отворити кров и монтирати звона чији трошкови износе преко милион форинти. Како нас је

информисао протојереј Бранислав Галић, парох сегедински, за набавку звона може се захвалити, пре свега, успешном конкурсу који је поднет Самоуправи града Сегедина.

Други важан сегмент приметан је у крстионици: ту су изложени радови оних иконописаца који се редовно окупљају у месном Српском клубу и

тамо предају свом хобију, љубави које се зове сликање икона. Осим тога, поред радова уметника у већ поменутом, стражњем делу светог храма поново је видљива плоча која на српско-словенском и латинском језику сведочи постојање српске православне вероисповедне школе 1797. године. У вези с тим добро је запамтила госпођа Нада Недучин-Добози, члан Самоуправе Срба у Сегедину: „Баш нам је драго, душа нам је испуњена задовољством што је постављена плоча чиме се и многобројним туристима, који долазе у посету светом храму, даје на знање да ми овде дуго постојимо, нисмо сад доспели! Нашом уметношћу, разним лепотама можемо да се дичимо.” – рекла је видно ганута госпођа Добози.

Након трпезе љубави, која је уприличена у једном од познатих сегединских ресторана, много времена није остало за ћаскање, на име, многи су кренули на Трг Дугонич где је, у оквиру 12. Дана мањина био заказан фолклорни гала-програм народности. На приредби, коју су отворили др Иштван Тот, председник Народностног савеза и Ласло Кевер, руководилац Савета удружења мањинских самоуправа у Сегедину, српску заједницу представљали су музиканти Оркестра „Лале из Баната” предвођени хармоникашом Максом Русом и чланови КУД „Дукати” из Деске на челу са уметничким руководиоцем Миливојем Ђорђевојем. Свирајући позната српска кола, свирци су заинтересованој публици понудили прави музички ужитак, док су певачи „Дуката” својим репертоаром, састављеним од лепих, старих хитова, доказали да одано и верно негују бисере српског народног мелоса.

Сегедин је, дакле, претпоследњег викенда у мају био заиста пун живота а у том верском, културном и забавном крвотоку одређено место имала је и српска заједница!

Предраг Мандић

Једен од мањинских штандова на Данима Сегедина

После неколико година паузе, у Мађарској смо поново имали прилике да се сретнемо са пијанистом Николом Рацковом, редовним професором Факултета музичке уметности у Београду и човеком који је у последњих пар деценија у многе креирао музичку сцену у Србији. Оплемењивао ју је, а то чини и данас, не само тиме што је на њу извео мноштво младих талентованих музичара, већ и својим бројним концертним активностима. До данас их је организовао преко 2.200. Овога пута у Мађарску је довео Градски хор „Ас“ из Вршца, у пратњи солисте Оливера Њега. Иако о њиховом концерту у Сентандреји шира јавност није била благовремено обавештена, г. Рацков је задовољан тим гостовањем:

– Наступили смо у Градској кући у Сентандреји у изузетним условима, са дивним концертним клавиром. Песимиста би рекао да је сала била полупразна, а оптимиста да је полупуна. Током концерта је владала размена изузетне позитивне енергије, а посебно је владика Лукијан уживао у нашем програму. То је била музика света, што значи да је програм био врло разноврстан.

Вршац није велики град, али је дао између осталог четири велике уметничке личности: сликара Пају Јовановића, великог песника Васка Попу, музиколога и композитора Властимира Перичића и Јована Стерију Поповића, оца наше комедиографије. Дакле, једна мала варош је сигурно заслужила да после паузе од 50 година добије хор, и госпођа Анђелка Сучевић га је основала 1999. Пре две године је позвала првака Београдске опере Оливера Њега и мене да мало помогнемо хору. Ми смо са њима врло често иако нисмо Вршчани.

У Будимпешту су били Дани Николе Тесле, а Оливер Њега и ја ускоро идемо у Торонто, где се открива Теслин споменик на Нијагари. Рођендан му је 10. јула и ја сам за ту прилику написао „Оду Николи Тесли“, композицију за баритон, мешовити хор и инструменталну пратњу. Премијерно ће је ових дана извести хор „Бранко Крсмановић“ у Београду, а на новогодишњем концерту када будемо подвлачили јубилеје Мокрањаца и Моцарта, имаћемо и „Оду Николи Тесли“ у аутентичном извођењу са Оливером Његом.

Значи, били сте и остали светски путник?

– Много путујем, па смо тако Оливер и ја пре неколико дана били у Дубају. Гостовали смо на позив наше дијаспоре, јер само у граду Дубају има 1.300 наших људи. Температура у хладу је била плус 45 степени, а на сунцу 60. Они хладе воду у отвореним базенима да не изгорите кад уђете у њу, а вентилаторима хладе улице. Прекрчје сам дошао из Цириха где сам гостовао са Екстра Неном и дојурио у Мађарску са хором из Вршца. На Циришком језеру су били „Дани Београда“, који се тамо одржавају већ 25 година, а иницира их наша дијаспора. Ето, за десет дана обишао сам три земље на различитим меридијанима.

Занимљиво је да на Факултету музичке уметности у Београду предајете неколико предмета, а

Никола Рацков, пијаниста

Заљубљеник у Будимпешту

Никола Рацков

међу њима и један везан за мултимедије?

– На факултету Музичке уметности предајем три предмета у звању редовног професора: предајем клавир пијанистима, магистрима клавира предајем последња теоретски предмет – историју извођаштва и анализу клавирске литературе, а већ 17 година сам шеф Катедре за медије и у оквиру тих предмета предајем најкомплекснији медијски предмет – мултимедијалне пројекте. То је оно чиме се бавим од 1972. године, а тај мултимедиј студирао сам кроз 19 боравака у САД и на петогодишњим студијама у Немачкој.

Међутим, нисте запоставили ни концертне активности?

– Вероватно знате да се око мене окупило неколико уметника који се званично зову „Квинтет снова“. То су: Јадранка Јовановић, Мерима Његомир, Екстра Нена, Оливер Њега и ја. То је истински културни бенд и нешто што ми нисмо имали. Наступамо сегментарно, рецимо у Цириху са Екстра Неном, у Дубају са Оливером Његом, а ускоро тамо идемо сви.

Окружен сам асистентима, двојцом који су један бољи од другог. Осим тога и своје синове сам школовао – обојица су дипломирали клавир и медије. Код куће су ми они асистенти, а службене асистенте имам на факултету. Сем тога, онај ко је школован у Немачкој и Америци, зна да организује свој посао. Ако не зна он, онда не зна нико. Када добро организујете посао, тек онда видите колико је дуго време од 24 сата. Према томе, успостављам добар баланс између моје педагогије, концертантног живота и онога што је мене увек привлачило, а то је бављење мултижанровима. Никада

нисам робовао само класици, што многе моје колеге раде, јер је велики дар знати и друге жанрове, поред класике. Такви људи су јако ретки. На мом факултету има 194 професора, а ја сам једини који може да седне за клавир и одсвира француску шансону. Остали могу то да ураде када им стигну ноте из Париза, онда то простудирају и онако круто, академски то одсвирају. То није то. Зато покушавам да на Катедру за медије Факултета музичке уметности у Београду унесем предмет музички жанрови. То су алфа и омега за све уреднике радија и телевизије.

Гледаоци РТС-а су годинама уживали у вашем музицирању, у појединим врло гледаним емисијама. Зашто вас сада тамо нема?

– Са Банетом Вукашиновићем радио сам пуних 10 година, преко 500 субота по четири сата живог програма који је гледало по 2.5 милиона људи. Тај темпо је врло тешко држати, а ја сам га издржао због поштовања према Банету Вукашиновићу који је фасцинантан новинар. Сада радим само велике пројекте који се сниме и онда се емитују. Рецимо, у Дубају тачно знају шта ја радим јер РТС емитује преко сателита све што направим. Дакле, немам више времена да ускачем као дежурни музички уредник и сарадник у појединим емисијама. У шали кажем како сам те ципеле превазишао.

Ваши контакти са Мађарском су, чини нам се, раније били знатно чешћи?

– У Будимпешту сам често долазио, сарађивао сам са госпођом Оливером Младеновић-Мунишић, мада ме последњих година није било. Пре двадесетак година интензивирао сам доласке у Будимпешту. Долазио сам и са неким од наших познатих уметника из естрадног света и са неким студентима Факултета музичке уметности, када смо правили једну лепу размену са Музичком академијом „Лист Ференц“, где је магистрала и моја асистенткиња Јованка Вишекруна. Иначе, врло интензивне контакте имам преко слања мојих студената на специјализацију у Будимпешту. Петоро њих се до сада усавршавало у Будимпешти.

Друга врста контаката је била када сам ја као уметнички директор путовања Југотурских бродова свраћао по неколико пута годишње у Будимпешту на путу за Беч. Организовао сам њихове боравке и у Бу-

димпешти, шта треба видети, које цркве обићи, где чути добре оргуље, па и то када отићи у Мађаш пинце и чути Шандора Лакатоша, на пример.

Имам утисак да је Будимпешта град fine атмосфере и једне господштине. Волим тај град и умивеност његове архитектуре, а и тај господски свет. Верујте ми, када одем у своје Панчево ја прво посетим моје Мађаре, а онда идем да обиђем моје Србе. Има у мађарском свету нечег аристократског што мени као аутентичном Банаћанину прија. Рођен сам у Ковачици, међу Словацима, отац ми је из Бечкереча, а мајка Италијанка. Гимназију сам завршио у Панчеву, а обично где учите гимназију ту вас и својатају. Зато и кажем да сам Панчевац.

Ваши посао је да шкољујете будуће музичке звезде, са којима сте и после тога у тесном контакту, у склопу концертних активности. Када је са њима лакше радити: док су у школским клупама или касније, на позорници?

– Тренутно имам у класи једног апослутно фасцинантног пијанисту, Небојшу Максимовића који је и мој асистент. Када је лакше радити? Мислим да је најлакше онда када се тај млади човек академски оформи, дипломира на високој школи и када креће према специјализацији и магистеријуму, односно у уметнички живот и активности. У тој фази су они најкреативнији. Катапултирани су у орбиту, желе да се лансирају што више у тај уметнички космос, а ваше је да их подржавате, усмерава-те, да им помажете око избора репертоара и да пратећи звбивања јављате када је време за пријаве на конкурсе. Тако се формира њихова личност. Небојша Максимовић је тренутно човек који најбрже свира клавир у Србији и који у погледу виртуозитета може да се мери са највећим руским пијанистима света.

Д. Јаковљевић

Као код куће

– Пре двадесетак година интензивирао сам доласке у Будимпешту. Долазио сам и са неким од наших познатих уметника из естрадног света и са неким студентима Факултета музичке уметности, када смо правили једну лепу размену са Музичком академијом „Лист Ференц“, где је магистрала и моја асистенткиња Јованка Вишекруна. Иначе, врло интензивне контакте имам преко слања мојих студената на специјализацију у Будимпешту. Петоро њих се до сада усавршавало у Будимпешти. Имам утисак да је Будимпешта град fine атмосфере и једне господштине. Волим тај град и умивеност његове архитектуре, а и тај господски свет. Верујте ми, када одем у своје Панчево ја прво посетим моје Мађаре, а онда идем да обиђем моје Србе. Има у мађарском свету нечег аристократског што мени као аутентичном Банаћанину прија.

Када је крајем 1917. године, други дан Божића, Вудров Вилсон, претседник Северноамеричке Уније, изнео четрнаест тачака, које је сматрао као основу мира међу народима, он се у две тачке дотакао и нашег питања. У десетој изражавала се жеља, да се народима Аустро-Угарске даде могућност за аутономан развитак, а у једанаестој казивало се, да треба воспоставити Србију и Црну Гору и дати Србији слободан излаз на море. Дан пре тога председник енглеске владе, Лојд Џорџ, у жељи да одвоји Аустрију од Немачке, изнео је неку врсту сугестије, да се аустро-угарско питање реши на тај начин, што би се дала аутономија тамошњим „поглаченим“ народима. Лојд Џорџ је нарочито био под утицајем талијанског пораза код Капорета у јесен 1917. год. и руског попуштања за време револуције и у Брест Литовску. „Савезници су се већ налазили у горем положају у поређењу с централним силама. Пораз Италије повећао је ту разлику у опасној мери.“ Тако каже он сам у својим *Ратним мемоарима*. Ти говори изазвали су код Југословена врло непријатно изненађење и велику забринутост. По њима, цела дотадашња борба, са толиким жртвама, могла је остати узалудна. Присиљена да моментално прими те услове Аустрија их је касније могла одбацити; а ако се сад извуче читава из овог страховитога лома велико је питање да ли ће се и кад ће се дати опет прилика, да се наши људи отресе њезиних веза. Југословенски Одбор протестовао је с тога 29. децембра против Џорџова говора тражећи не аутономију него потпуно ослобођење. У Загребу је поводом тога 17. фебруара 1918. сазван збор свих виђених и незатворених југословенских политичара. Тада нису дошли претставници Српскохрватске Коалиције, која је држала власт у земљи и која се бојала да не изазове реакцију војничких елемената, долазак на власт франковаца и ново гоњење Срба. Полиција је први дан растурила састанак, али га је после, на посредовање угледних чланова Коалиције, дозволила, али као приватан састанак у стану лекара дра Анте Павелића, тада председника Старчевићеве странке права. Тада је донесена одлука, да се изведе концентрација свих народних снага, „које, стојећи на становишту народнога јединства и ослањајући се на начело народнога самоопредељења, захтевају да се створи национална, независна и на демократским принципима саграђена држава Словенаца, Хрвата и Срба.“ У то доба, под хабзбуршком влашћу, више се доиста није могло рећи. И таква изјава била је заплена. У њој је јасна разлика према оном што је садржавала Мајска Декларација: у њој се ни једном речју не помиње оквир ни однос према династији, а, иако је донесена у Загребу, у њој нема помена ни о хрватском државном праву. На том састанку било је решено, да се приступи и оснивању Народног Већа.

Одмах потом приступило се оснивању организација на основу Крфскога пакта и ове фебруарске резолуције. Ушло се и у ближе везе са Чесима, који су били одлично обавештени и који су имали канала на свим странама. У мају, приликом прославе Народног Дивадла, дошло је у Прагу до неописивих словенских манифестација, што је дало разлога полицији да учеснике натера на пуштање чешке престонице. На све су стране стваране тајне организације, па чак и међу војницима и морнарицама. У Боки, у морнарици, изби права побуна, коју су морали силом угушити. Почеше се бунити и разни гарнизони, као у Крагујевцу и Шибенику. Нарочито се систематски помагало бежање из војске. „Зелени кадар“, то јест војници који су се одметли у гору, бројао је више стотина, а неки су тврдили да их је било и на хиљаде. У Загребу су лекари вешто и договорно спасавали од војне службе туђину сваког народног човека који је успео да тамо дође. Помагали су и официри, Срби и Хрвати. Загреб је тад постао нека врста збег и братски је помагао. Кад је крајем 1917. кренут *Књижевни Југ*, да окупи све југословенске честите писце, сва четири његова уредника били су војни бегунци (Н. Баргуловић, И. Андрић, В. Ђоровић и Б. Машећ), а прва тројица тек су била изишла из тамница. Сем малих изузетака сва је штампа била оријентиса-

Владимир Ђоровић Уједињење (Историја српског народа – одломак)

на југословенски. Млађи писци демонстративно су писали екавски, а у *Књижевном Југу* појавила се давно невиђена и забрањена ћирилица. Писало се у јасним алузијама, и скоро отворено. У пемси Петру Прерадовићу, у марту 1918., за време немачке офанзиве на западу певао је Данко Анђелиновић:

*Морао нас силник спутати ко роба,
Да се твоје слово оћути и схвати
И сад рјеч је твоја – снага нашег доба:
„За туђинца нема ништа туђа мати.“
Мјесто џеђа прими наших боли знаке:
Крвав грумен земље наше отаџбине,
Танане коноџе, тежике лисичине.
Прими вјечни залог вјере наше јаке:
Заједно смо прошли низ Косово ново,
Скупа ћемо поћи и на Куманово!*

У децембру 1917. покренут је у идејама Крфског пакта нови дневник *Glas Slovenaca, Hrvata i Srba*. То све није могло остати незапажено од власти и од непријатељске штампе. Беч је покушао да тај полет паралише акцијом својих људи у народу, али њихов глас није био од утицаја. Против надбискупа Штадлера отворено устају фрањевци, који прихватају југословенску идеју, мада је и међу њима било врло неискрених људи (на пр. фра Дидак Бунтић). Мађари су покушавали преко једног дела муслимана да оживе мисао о аутономији Босне, али нису ни ту наишли на повољан одзив. Свет је предосећао какав ће бити завршетак рата и није хтео да се залеће. У Бечу и Пешти ни у последњи час нису могли да се реше и да нађу какву било формулу за југословенско питање. Цар Карло је, пред сам крај рата, упутио грофа Стевана Тису да обиђе југословенске земље и нарочито да оде у Босну, да би му поднео извештај о стању. Тиса је био изненађен расположењем духова. У Сарајеву, где се надао да би могао наћи разумевања за ближе везе са Пештом, какве су постојале раније, кад су православни и муслимани водили борбу за верско-просветну аутономију, он је наишао на збијен фронт Срба и Хрвата. Они чак нису хтели ни преговарати с њим друкчије него заједнички. Раздражен, Тиса је био изгубио присебност, почео ударати руком о сто, и викати: „Добро, ми можемо пропасти, али ћемо још увек имати толико снаге да вас смрвимо!“. „Ви се надате нечем од Србије?“ говорио је, не предушујући. „А знате ли, да ће та Србија бити управно толика, да је Бугарска увек могне појести за доручак!“ Присутни су му на то окренули леђа и изашли из собе.

Изнурена, са напрегнутом снагом преко своје моћи, добрим делом изгладнела и оголела, Аустрија није ни могла ни смела ући и у пету зиму рата. Свет је гунђао гласно. Пример руске револуције деловао је у народу и плашио властодршце. Бечка влада упутила је јавни позив за мир већ 1. септембра. Поводом тога позива одговорили су претставници организација Срба, Хрвата и Словенаца, да Беч нема више права говорити у њихово име. Они су тражили да о својој судбини одлучују сами. После пробоја солунског фронта њихов глас је постајао одлучнији. Видело се да централне силе посрћу. Дизали су главе већ и они који су били малодушни; почели су прилазити народним борцима и они, који су им на почетку рата били непријатељи. Већ 22. септембра створено је у Загребу Народно Веће, у које су ушли претставници свих странака сем франковаца, као и претставници свих народних политичких организација. Основна тачка програма Народног Већа била је: уједињење свих Срба, Хрвата и Словенаца у своју слободну државу. За претседника Већа био је изабран др Антон Корошец, а за потпредседника

Светозар Прибићевић и др Анте Павелић. Од Срба у Аустро-Угарској Монархији Прибићевић је тада био несумњиво најача и најпопуларнија политичка личност. Он је био један од твораца и вођа Српскохрватске коалиције; његов национални програм био је јасан и увек чист. Два му брата, Валеријан и Адам, страдала су у Загребу 1908. год. када је бан Раух почео хајку на Србе и кад је отворио велики велеиздајнички процес против њих; а трећи његов брат, Милан, један од твораца Народне одбране, налазио се као активни потпуковник и борац у српској војсци. Прибићевић је водио ствари тако, да сви Срби из бивше Аустро-Угарске помогну став југословенских оријентисаних Хрвата и Словенаца, па да, тако здружени, са великом моралном снагом изведу дело народног уједињења и створе моћну Југославију. Такву политику желео је лично и регент Александар и слао је у том смислу и поруке Прибићевићу. С том мисијом дошао је у Загреб и Милан Прибићевић и два српска генералштабна потпуковника. Али је против те политике било и опозиције. Један део Срба није хтео уједињење са Србијом преко Загреба, него непосредно. Срби из Војводине тако су и учинили 12. новембра, а исто тако и народни збор Босанске Крајине у Бањој Луци. У том смислу деловали су у народу и извесни изасланици радикалне странке позивајући се на поруке Николе Пашића. Пашић је доиста желео да се најпре изврши уједињење Срба и да се тачно обележи шта припада Србима, па да тој српској држави приступе и Хрвати и Словенци. Он није био противник уједињења, али је хтео да осигура српски посед. У народу се већ од раније нешто знало, да између Пашића и Југословенског Одбора нема пуне сагласности, а у ово време о том су се ширили тенденциозни гласови са обе стране.

За то време Аустро-Угарска је пуцала. Цар Карло упутио је 3/16. октобра манифест народу казујући да се његова царевина претвара у савезну државу. Хтео је да у последњи час испуни старе жеље Словена и спасе државу на тај начин. Али, везан према Мађарима, и слаб, он је наглашавао у исти мах, да ће целокупност земаља угарске круне остати нетакнута. То значи, да Хрватска остаје и даље у вези с Угарском и да од решавања југословенског питања нема ништа. Народно Веће одговорило је на тај царев манифест 6. октобра да га не прима и да оно преузима вођење народне политике. А водиће је тако, да се створи слободна држава Срба и Хрвата „без обзира на ма које покрајинске или државне границе, у којима данас живе.“ По сваком схватању то је била чиста „велеиздаја“ према хабзбуршкој круни, кидање свих веза и окова. За много невиније ствари плаћало се раније главом. Али овог пута очерупани црни орао није могао ни да залепрша крилима, а камо ли да кликне и пође по плен. Из његових канџи испао је најпре мач, а за њим и круна.

Загребачко Народно Веће, које је без икаква потреса узело власт у своје руке, хтело је да час пре дође у непосредну везу са српском владом. С тога је упутило у Швајцарску свог председника А. Корошеца, дра Мелка Чингрију и дра Грегора Жерјава. Нови аустро-угарски министар Иностраних Дела, гроф Ј. Андраши, син старог Андрашија са Берлинског Конгреса, обратио се 15. октобра Америци са молбом за сепаратни мир. Пристао је изрично, да се са Чесима и Југословенима воде нарочити преговори. Међутим, већ сјутра дан хрватски сабор је и формално решио, и то једногласно, да кида све везе са Аустријом и Угарском и да жели ући у једну потпуно суверену народну државу. Одмах потом образоване су народне владе у Словеначкој, Истри, Ријеци, Далмацији, Босни и Херцеговини, које је потврдило Народно Веће као врховна власт на том подручју. Свака влада одредила је по једног свог тајника при претседништву Народног Већа, да буде веза између њих. Централисти су у овом последњем акту гледали усредсређивање власти у главном средишту, а федералисти су опет били задовољни стварањем покрајинских влада. Те две струје јавиле су се од првог дана и изражавале су се, не без оштрине, од самог почетка.

(Наставиће се)

ИЗ НАШЕ

ИСТОРИЈЕ (17)

Смутна времена I

Успешни ратови против Бугара у IX веку свакако су допринели ширењу српског народног имена. Већ смо једном раније рекли да је Босна – у њеном тадашњем обиму – сматрана за српску земљу јер је босанска владарска лоза била потчињена српским кнежевима. Цар Константин VII Порфирогенит (913-959) каже да су Срби у његово време имали и покрајину Босну у горњој долини реке Босне са градом „Салинес“, тј. Сол (данас Тузла). Он изричито тврди да се Србија граничи са Хрватском, и то са хрватским жупама Хлевно (оно „е“ је писано јатом па се место данас према икавском изговору зове Ливно, у српским народним песмама се пак спомиње као Лијевно) и Цетина, и да је српски кнез Петар (Петар Гојниковић, 892-917) имао у рукама и Паганију, земљу Неретљана. Цар и Захумљане назива Србима, иако су у његово време били потпуно самостални, и додаје – причајући о сеоби – да „Сербли“ не живе само у „Серблији, Захлумији (Захумљу) и Тербунији (Травунији) него и у Паганији. Дукља се на овом месту не спомиње. Кекавмен, византијски писац из XI века, за Стефана Војислава једанпут каже да је травунски Србин, господар Дукље, на другом месту је пак Дукљанин, топарх Зете и Стамна (Стана).

Борба између Византије и Бугарске за превласт на Балканском полуострву, о чему смо у претходном наставку говорили, наставила се поновним ратом од 913. до 927. године. Србија, која је у то време пролазила кроз тешку кризу због унутрашњих сукоба међу члановима владалачког рода, често је бивала поприште на којем су два супарника одмеравала снаге. У том рату је Бугарска све више јачала. Симеон је присвојио титулу цара Бугара и Грка, али је у Цариграду успео да изнуди једино крунисање за цара Бугара. У таквим околностима је природно што су и Византинци и Бугари све већу пажњу посвећивали збивањима у Србији и покушавали да наметну свој утицај. А у Србији су владала смутна времена.

Када је умро кнез Мутимир (891. или 892. године) иза њега су остала тројица синова: Прибислав, Бран и Стефан. Власт је преузео Прибислав који је, изгледа, био најстарији, али се на престолу одржао једва годину дана.

Пре него што наставимо причу о смутним временима, треба да вас подсетим на нешто већ речено. Када је Мутимир победио своју браћу, Стојимира и Гојника, и предао их Бугарима, у ствари послао у изгнанство, поред себе је задржао Гојниковог сина Петра, који је, међутим, побегао у Хрватску. Тај Петар ће се сад вратити.

Предраг Степановић

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Цртице из матице

Штао сам мало по нашој матици и, вероватно као и ти кад се нађеш тамо, нисам могао да не приметим мноштво ситница и „крупница“ које, свака на свој начин, одударају од исто толико (не)важних ствари у остатку света. У неке сам се и намерно уносио, баш да видим шта им је и у коликој мери заједничко са европским. Јер, као што знамо, много тога треба прилагодити западним мерилима, а кад хоћеш брак са ноблес невестом, онда своје блатњаве опанке мораш да шутнеш у јарак или да их гланцаш све док не почну да личе на нешто салонско. Можеш мислити.

И тако почех да примећујем, одакле бих него од професије. Полако, али сигурно, ишчезла су времена када се знало да се због обавеза радног народа све везано за културу дешава увече; када су новинари јурили организаторе због позивница а уметнике због интервјуа; када су се изложбе, концерти и промоције књига рекламирали пре свега због публике. Старо правило да, ако хоћеш да напуниш страницу или емисију, мораш мало и да потрчиш, у медијима наше матице је одавно превазиђено. Колеге новинари су сада ти који жаре и пале. Сви су звезде и све је подређено њима: промоције књига се заказују у подне јер они предвече морају на фитнес; изложбе се отварају такође у по бела дана јер њима увече нема ко да чува кућне љубимце; округли столови се одржавају у терминима за које се процени да не ометају уобичајени породични ритам и хобије припадника седме силе. Све без публике, која у овим работама не игра никакву улогу. Само смета и зановета. Мас медији су ту да јој сервирају оно што треба, а за она прва два реда која објектив камере обично закачи, увек се нађу статисти: фамилија уметника и организатори.

Па добро, а шта ћемо с публиком? – упитаће наивни. Њој, сиротој, остаје да гута оно што јој се сажваће у, с њене стране неометаним изживљавањима учесника упакованим у извештаје на једвите јаде намамљених новинара.

А то намамљивање... Ако се упустити у авантуру организовања нечега сличног, немој да се заносиш лажном надом да твоја позивница било коме од њих нешто значи, па макар оно што хоћеш да представи било и врх не знам каквих врхова. Приватно познанство са главним уредником, евентуално његовим замеником (испод тога ништа!), је једина иоле озбиљна гаранција да ће то твоје „нешто“ тамо бити примећено. Приватизација на европеизација – ваљда то тако треба.

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

Вијеслав Јанаш у Ваљеу

У Интернационалном уметничком студију „Радван Трнавац Мића“ у Ваљеу отворена је самостална изложба Вијеслава Јанаша, једног од најистакнутијих пољских сликара и скулптора средње генерације. Јанаш се ваљевској публици представио са око 40 уља на платну, пастела и штампане на текстилу као и делима комбиноване технике која су настала приликом његовог боравка у овдашњем студију пре осам година.

Вијеслав Јанаш је оснивач је Фондације терапија уметношћу, бави се и педагошким радом, а аутор је десетине документарних филмова, првенствено везаних за уметност. Ради као главни организатор и сценограф изложби у Народном музеју у Варшави. Његова поставка у Ваљеву биће на увид љубитељима сликарства до 10. јуна.

„Orchestre de Paris“ у Београду

Један од најпознатијих симфонијских оркестара света „Orchestre de Paris“ први пут је гостовао у Београду 24. маја, у „Сава центру“. Солиста је био „принц клавира“ Николај Лугански а оркестар предводи јапански диригент Јутака Садо. Публика је у њиховој интерпретацији слушала „Легенде“ и „Св. Фрања Асишки приповеда птицама“ Франца Листа, Концерт за клавир бр. 2, оп. 21 ф-мол Фредерика Шопена и Симфонију д-мол Сезара Франка, а према оцени многих ово је био један од догађаја сезоне.

Дочекати Годоа

У години обележавања значајног јубилеја Семјуела Бекета, 100 година од рођења, Ђурђа Тешић је режирао нову поставку комада „Чекајући Годоа“ у Атељеу 212 чија премијера је изведена 23. маја. Позната позоришна кућа пре по-

ла века извела је прву поставку овог комада, у режији Василија Поповића, са сјајном глумачком екипом коју су чинили Љуба Тадић, Бата Паскаљевић, Раде Марковић и Мића Томић.

Овај комад забрањен је у Београдском драмском позоришту и управо тражењем простора за његово извођење настало је прво авангардно позориште у бившој Југославији Атеље 212. Премијера представе „Чекајући Годоа“ изведена је 17. децембра 1956. године у старој згради „Борбе“ и представља прави почетак рада Атељеа 212 и прво је извођење Бекета у земљама источне Европе.

Чешко пролеће

У просторијама издавачке куће „Клио“ промовисана је књига „Најважнија уметност: Источноевропски филм у двадесетом веку“ Мире и Антоњина Мила. Ова јединствена историја врло је значајан документ о развоју филмске уметности у тоталитарним режимима геополитичког истока. Аутори су се бавили бугарским, чехословачким, источњонемачким, мађарским, пољским, румунским, совјетским и југословенским филмом, а једина земља која није заступљена у овој анализи јесте Албанија, јер аутори нису имали довољно расположивих података и материјала.

Фестивал позоришта за децу

Суботица је ових дана у знаку 13. међународног фестивала позоришта за децу, чије су одлике богат и брижљиво одабран програм, изванредне представе и сценске креације. Претходних дана најмлађој публици представили су се уметници из Италије, Хрватске, Гурске, Мађарске, Босне и Херцеговине, Украјине, а куриозитет су биле лутке из далеке Кине, које први пут гостују на овом престижном позоришном скупу. Представе се изводе на 23 језика, без превода, који судећи по реакцијама публике није ни потребан јер говор сцене је свуда исти и не познаје границе.

...И

ТАЧКА

Бравар

Некада давно у граду Б. живео је један надалеко чувени бравар, који је умео да откључа све браве овога света, ни једна врата пред њим нису остајала затворена, али од када се он преселио на онај свет, у граду је све више закључаних врата, замандаљених капија, и нико жив не зна како би се њихове браве могле отворити, јер је бравар сво своје знање и магичну моћ понео са собом у гроб, не мислећи на несрећно потомство, које сада живи у потаји, иза затворених врата.

Кртица

Живи једна кртица у комшијском врту која неуморно копа канале, ровари, разрађује тло, гради своје подземно царство, а песник М. јој завиди на упорности и непоколебљивом уверењу да је све оно што ради и гради добро и сврсисходно, на очигледној вери у смисленост живота, па макар се он одвјао у мраку подземља, испод површине земље, далеко од светлости и тоpline Сунца.

Повратак ратника

После дугих година ратовања, вратио се храбри војсковођа у Б. и није препознао свој родни град, за чију славу је жртвовао читаву младост, проливао своју и туђу крв, а ни њега није препознао нико, јер људима у Б. више нису занимљиви хероји, изузев оних из телевизијских емисија, који једу пацове уживо, те се војсковођа, након тог неуспелог повратка, вратио одакле се вратио, на далека ратишта, и од тада га више нико жив није видео.

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ*Последице референдума у Црној Гори***Тамо далеко,
далеко од мора...**

Резултат референдума у Црној Гори и даље представља главну тему разговора у Србији. Једино што тежиште расправе полако пада с патетично-историјских висина у приземља и сутерене свакодневног живота. Јер после првог таласа истине који је изазвао бурне реакције, набијене емоцијама, ствари су се смириле, а главе охладиле. Проблем је, међутим, у томе што постоји и други талас (па онда трећи, четврти итд.), који ће многим у Србији показати да их се итекако тиче то што се у Црној Гори догодило, а неке од њих заглавити у муљу последица и проблема који тек долазе.

Тако ће, на пример, црногорски држављани који живе и раде у Србији, у тренутку кад Црна Гора постане међународно призната, добити статус странаца, будући да републичко држављанство, које су имали у оквиру државне заједнице Србије и Црне Горе, аутоматски постаје државно. Њима се пружа могућност избора: да се одрекну црногорског и прихвате српско држављанство, или да добију посебне личне карте за странце и сваких 90 дана прелазе граници и продужавају боравак. Ако држављани Црне Горе, пак, желе да раде у Србији мораће да траже радну дозволу, а црногорски студенти визу за боравак док су на територији Србије.

Кола се ипак неће сломити само на србијанским Црногорцима који ће се наредних

месеци бавити администрацијом, већ и на бројним грађанима Србије који возе аутомобиле са црногорским таблицама. Далеко повољнији услови за увоз аутомобила примамили су ранијих година многе возаче из Србије да ауто увезу преко Црне Горе и тамо га региструју. У народу су кружиле приче да ће се у случају раздвајања Србије и Црне Горе проблем решити пререгистрацијом уз плаћање таксе која се зарачунава по кубикажи мотора. Чак се помињала и цена таксе од 20 динара до једног евра по кубном сантиметру, што је и утицало да је неколико недеља уочи референдума на ауто-пијацама владала права јагма за возилима из Црне Горе. Какав пех! Као да је једва чекао овакав развој догађаја, на медијима се појавио српски министар финансија Млађан Динкић који је изјавио да ће пререгистрација аутомобила са црногорских таблица на српске, уз плаћање царинских дажбина и пореза, бити могућа само ако возила испуњавају еколошке стандарде (ЕУРО 3)!

То значи да трећина од око 60.000 аутомобила увезених преко Црне Горе – неће моћи да буде регистрована у Србији.

Министар је нагласио да неће бити изузетка, јер би, у противном, „свака друга одлука значила да су били луди сви они који су се приджавали закона и возила увезли по редовној процедури”. Тако ће држава Србија кроз наплату царине и пореза зарадити више десетина милиона евра.

И за крај, та иста држава би могла да заради нешто још крупније, на пример – санкције. После укидања државне заједнице и гашења Уставне повеље СЦГ, републички устав ће бити главни правни акт којим ће се Србија руководити. У њему, између осталог, пише да је изручивање српских држављана забрањено. Штета што Младић није Црногорац.

ТЕКУЋА ТРАКА**Тадић признао Црну Гору**

Председник Србије Борис Тадић испунио је раније дато обећање и као први званичник из Србије отпутовао у Подгорицу где је премијеру Милу Ђукановићу честитао резултате референдума. Тадић је рекао да ће Србија као демократска држава отворити разговоре са Црном Гором, што и Европска унија очекује од ње. Независност Црне Горе истовремено ће значити и почетак обнове српске државности, указао је Тадић и додао да у будућим односима две земље неће бити никаквих зидова и баријера.

Двострука аутономија

Председник Владе Србије Војислав Коштуница пренео је специјалном изасланику генералног секретара УН за преговоре о Косову и Метохији Мартију Ахтисарију незадовољство досадашњим током разговора. Коштуница је том приликом изјавио да државни тим СЦГ има конкретан предлог двоструке аутономије за Косово и Метохију: аутономију за покрајину унутар Србије и аутономију за српску и остале неалбанске заједнице унутар покрајине. Тај предлог је, како се наводи, у складу са међународним правом и европским демократским принципима.

Помак у преговорима

У петој рунди преговора о Косову и Метохији, чија је тема била о заштити културне и верске баштине, дошло је до извесног помака. Преговарачки тим Приштине током прошлонедељних разговора у Бечу, показао је спремност да призна канонске надлежности Српске православне цркве, чиме се практично одрекао намере и претходних покушаја да се српска баштина преименује у косовску. Значајно је и то што ће Министарство вера Републике Србије и Завод за заштиту културних споменика имати надлежност над културним и верским објектима у покрајини, њихово одржавање и обнову.

Мађарска добија владу пре рока

Чланови нове мађарске владе коју ће поново предводити премијер Ференц Ђурчањ могли би положити заклетву 9. јуна, неколико дана раније него што је планирано. Бржа инаугурација могућа је, према речима портпарола владе Андраша Батиза, јер се коалициони разговори одвијају брже него што се очекивало. Ђурчањ је раније рекао да ће нова влада преузети дужност 14. јуна. Ђурчањ је изјавио да жели да предводи „реформску владу” и одмах уведе промене које треба да смање буџетски јаз Мађарске, који би ове године могао бити скоро три пута већи од прописаног лимита ЕУ од три одсто бруто националног производа.

Критика рата против тероризма

Моћне нације бесомучно се баве безбедношћу, што је потиснуло људска права и скренуло енергију и пажњу са криза које погађају сиромашне и обесправљене, саопштила је организација Амнести интернешенел. Представљајући свој годишњи извештај, организација је осудила државе попут САД, Кине и Русије због усмеравања пажње на уско дефинисане интересе, разводњавајући напоре за решавање сукоба попут оног у суданском региону Дарфур. „Нема сумње да је рат против тероризма удахнуо нови живот превазиђеној репресивности”, изјавила је генерални секретар Амнести интернешенел Ирена Кан.

САД упозорава Техеран

Амерички амбасадор у УН Џон Болтон затражио је од Ирана да следи пример Либије и одустане од нуклеарног оружја што ће, како је казао, осигурати опстанак иранске владе. Након сусрета са представницима једне јеврејске организације која промовише људска права и безбедност Јевреја, Болтон је, међутим, рекао новинарима да под тиме не подразумева да ће Сједињене Државе тражити промену режима у Ирану.

ОКО ПЛАНЕТЕ*Након прошлогодишњег референдума о европском уставу***Холанђани за реформу ЕУ без даљег проширења**

Холандија би могла размотрити промене уговора о Европској унији после 2008, али судећи према писму које је холандска влада упутила парламенту те земље, она жели да стави тачку на даље проширење Уније. Писмо садржи ставове о будућности ЕУ, а засновано је на истраживањима јавног мњења и саветима стручњака.

Интернет истраживање које је обухватило

Д’Естен за нови референдум у Француској

Архитекта европског устава и бивши председник Француске Валери Жискар Д’Естен затражио је да уставна повеља ЕУ у Француској буде ратификована на новом референдуму, или у парламенту. Д’Естен је председавао Европској конвенцији, телу које су чинили политичари ЕУ, и које је представило Наирт европског устава 2003, а које након тога, упркос референдумском „не” у Француској и Холандији, лобира за оригинални текст. „Није Француска та која је казала не. То је 55 одсто француског народа, а 45 одсто рекло је да. Желео бих да добијемо нову шансу”, рекао је Д’Естен. Он сматра да би устав прошле године у Француској био усвојен да се одлучивало у парламенту.

око 100.000 људи, показало је да 65 одсто Холанђана верује да уговори о ЕУ заслужују да буду ревидирани. Међутим, резултати откривају и да је 50 одсто грађана, који су јуна прошле године снажно одбацили предлог европског устава, против идеје да промене треба да поприме уставни облик. „Ова влада неће по други пут ставити на рагификацију уставни уговор”, наводи се у писму које је, пред изборе предвиђене за мај 2007, добило и широку подршку опозиције.

Ипак, Холандија је расположена за институционалне промене од 2008. „Очекује се да ће дебата о будућности Европе бити појачана 2008. и 2009”, наводи се у документу, и додаје да би, због пријема две нове државе чланице, поред осталог требало да се реформише и Европска комисија. Холандски дипломати потврдили су да се од 2008. у принципу неће опирати институционалним променама.

Потез уклања досадашњи чврст холандски став, оличен у једноставним речима министра спољних послова Бернарда Бота да је устав „мртав”, и жалбама европских дипломата да се Хаг није потрудио да понуди било какво другачије решење. Писмо стиже непосредно пре званичног самита министара спољних послова о будућности ЕУ у суботу и недељу у Бечу који је припрема за кључни самит лидера ЕУ у јуну.

Очекује се да ће Хаг имати много бескомпромисни став према будућем проширењу ЕУ. Разлози су једноставни: око 55 одсто Холанђана противи се чланству Румуније и Бугарске, док је супротстављеност пријему других држава већа – у случају Босне и Херцеговине 59 одсто Холанђана је против, а у случају Србије и Црне Горе 62 одсто, Албаније 64 одсто, а Турске 69 одсто. Међутим, холандска влада на непријатељски став грађана према даљем ширењу неће одговорити потпуном блокадом преговора о чланству са земљама Западног Балкана и Турске, наводи се у писму.

ЕКО

НОМИЈА

Тржиште Црне Горе неће бити затворено за прехрамбене производе из Србије

Црногорци воле српску храну

„Робна размена са Црном Гором наставиће да функционише као до сада. То значи без, или са минималним царинама на пољопривредно-прехрамбене производе. Један од разлога за то је и навика црногорских потрошача да купују производе из Србије”, изјавио је за дневни лист Данас Милан Простран, секретар Одбора за пољопривреду Привредне коморе Србије, коментаришући привредне односе Србије и Црне Горе после референдума о осамостаљивању Црне Горе, чије учешће у укупним робним билансима бивше државне заједнице чини тек 1,5 до 2 одсто.

Простран сматра да тржиште Црне Горе неће бити затворено за робу из Србије, јер и црногорски произвођачи имају интерес да пласирају своју робу, на пример вина, на српско тржиште. „Не треба потцењивати ниједно тржиште, па ни ово са 650 хиљада становника. Али, ако сарадња не буде на досадашњем нивоу нећемо пропасти”, рекао је Простран, додајући да су навике потрошача за трговце далеко важније од политичких одлука. Он је подсетио да на црногорско тржиште Србија извози месо, млеко, уље, брашно шећер, али и кукуруз, пшеницу и сточну храну.

„Иако су привредници Србије после објављивања резултата референдума у Црној Гори у својим првим изјавама изражавали наду да се у међусобним привредним релацијама ништа неће мењати, ипак мислим да ће због тесних резултата референдума у почетку бити тензија пре свега у политичким, али и у економским односима”, изјавила је за Данас Владана Хамовић, економиста. Она подсећа да су у Црној Гори и раније тврдили да не зависе од везе за робу из Србије, као и да је привредна сарадња са околним земљама региона добра и коректна. „Међутим, проблем је у томе што Црна Гора нема пољопривредну производњу. Њена привреда

Србија остаје у ММФ

После објављених коначних прелиминарних резултата црногорског референдума Народна банка Србије подсећа да је према одредбама Београдског споразума и Уставне повеље Државне заједнице СЦГ, предвиђено да држава чланица која иступи из заједнице не наслеђује право на међународно-правни субјективитет. То значи да Република Србија наслеђује чланство у ММФ са постојећом квотом, а Црној Гори предстоји процедура уклањања.

„ослоњена” је првенствено на туризам, производњу пива, алуминијума и неке производе металске индустрије, али све је скромног обима, тврди Хамовић. Она подсећа да је Црна Гора принуђена да увози готово све пољопривредно-прехрамбене и индустријско-прехрамбене производе: „Црна Гора је принуђена да своје тржиште отвори за све заинтересоване произвођаче из Словеније, Хрватске, Босне и Херцеговине, Србије, а шта ће се на том тржишту продавати зависиће од конкурентности робе која се нуди. Зато и очекујем застој у привредној сарадњи, док се не опица пулс тржишта и конкурентност понуде. Чињеница је међутим да су Србија и њени производи познати потрошачима, а и транспортни трошкови су виши па су неке од предности на страни производа из Србије. Мислим да ће у Црној Гори покушати да докажу како ни до сада нису били зависни од увоза робе из Србије. Тек када одмере снаге са привредницима из региона у односу на асортиман и цене појединих врста робе знаћемо и ми и они на чему смо”, тврди Владана Хамовић и додаје да губитак тржишта Црне Горе на којем је прошле године остварен извоз од око 387 милиона долара, Србија може лако да компензује на неком новом тржишту. Она подсећа да је предност Црне Горе у чињеници да јој је Европска унија обећала да ће без обзира на исход референдума остати под протекторатом ЕУ, што значи да ће ова бивша република моћи да очекује повољније кредите, донације, или помоћ.

КРИВО

ОГЛЕДАЛО

Чули смо шта је рекло пет међународних мисија посматрача, видели смо да је кампања ишла можда и изненађујуће мирно и конструктивно, цивилизовано и европски, што је веома добро, и четврто, наравно да смо ми спремни да признамо демократски изражену вољу народа Црне Горе.

Мирослав Лајчак,
специјални изасланик ЕУ
за црногорски референдум

Због крађе гласова не признајемо резултате референдума о државном статусу Црне Горе, према којима је за независност гласало 55,5 одсто изашлих бирача. Разлог за такав став је не то што црногорски држављани који живе у Србији нису имали право гласа, него што су покрадени гласови оних који су то право имали. Најдрастичније крађе су почињене у Рожајама, Плаву, Гусињу и Улцињу, где се и не зна ко је све гласао, али се зна да су гласови покрадени и да се гласало већином ноћу.

академик Љубомир Тадић,
председник Покрета за заједничку европску државу Србију и Црну Гору

Круна је добра за нашу демократију. Круна поштује и штити свакога. Круна јача нашу демократију, доноси поштовање и углед Србији. Круна мири. Поносан сам на Србију и желим да будем слуга наше земље. Краљевина Србија је одговор Србије на жеље за снажном и демократском Србијом у ЕУ. Краљевина Србија ће обезбедити најбржи пут у Европу, привући нове инвестиције, помоћи економски раст и обезбедити заштитну, социјалну заштиту, пензије и одлично образовање омладине. Хајде да не губимо више време. Србија мора да крене напред. Желим да служим Србији. Живела Србија!

**принц престолонаследник
Александар Други Карађорђевић**

УГАО ЗА

СМЕХ

Афоризми

Веза се за истину и остао везан.

Што се дубље клањаш стражњика ти виши положеј заузима.

Истина и правда су толико поштене да ретко када за собом оставе потомство.

Вишак страха може се исказати и као мањак слободе.

Демократија је кад ниси затворен зато што си био отворен.

Потрошња је велика, али је група која троши мала.

Године у Југославији су или кишне или сушне, али све су историјске.

Колико људи трошите на километар напредовања?

Деда на голетима, унуци на колецима. Отац обезбеђује везу.

Жели мој крај, јер ја знам његов почетак.

Родио ми се у туђини унук Адолф Јовановић. Унука нисам видео, а име као да сам већ негде чуо.

Не свиђа ми се сеоски пејзаж: обрађени сељаци и необрађене њиве.

Данас су из затвора на слободу пуштени крици.

СРПСКА

ПОШТА

Балада о Јоци Амстердаму

О Сретену Јоцићу (44) званом Јоца Амстердам нико није смео да тисне десет година, а сад пише ко стигне! Ја сам лично о њему одувек ћутао са уважавањем, и никад нисам ни помислио нешто ружно, а камоли заустити да изговорим неку неодговорну квалификацију, типа: „Ма, пусти, бре, то је неки нарко дилер!” Или: „Јеси луд, бре, то ти је убица девет лица!”

Никад то мени није пало на памет, па неће ни сад. Ако о Јоци Амстердаму нису смели да причају Легија и екипа, што ја да се пачам где ми није место? Кажу да је деведесетих, кад су се оно Црногорци мало осилили на београдском асфалту (а како и не би кад су се Срби масовно истребљивали по улицама), Јоца Амстердам почистио пар лоших момака с југа. Зато је до јуче и био у затвору, осумњичен да је у јулу 1995. године подстрекао Миодрага Продановића и Бојана Милосављевића на убиство Горана Марјановића званог Гокси Бомбаи. Како их је „подстрекао”, немам појма, само знам да су њих хапсили, а да је Јоца кидавељисао у Колумбију, где је изучио неки стари занат везан за продају кокаина, одакле се вратио у Европу, где је наставио да живи и ствара на релацији Холандија – Балкан, са посебним освртом на Бугарску. Чуо сам и неку причу, за коју одмах могу да посведочим да није тачна, а која каже да је у Софији Јоца радио са неким младим Бугарима... И тако једног дана Амстердамов човек од поверења тј. неко млађано Бугарче, однесе товар кокаина где треба, узме кинту, и уместо

код Јоце запали на неке Тропе, на једно острвце у Тијом океану, за чије би име односно тачку на мапи морао да питаш неке баи искусне морске вукове. И тако ти млађано Бугарче зема мало злата из врећата, и скокне до плажата, па после до јавна кућата, и састави целих 48 сати у добром расположењу, колико је Јоци требало да га лоцира, пошаље казнену експедицију и дезинтегрише га у песку похлепе и охолости. Убили га Јоцини ко зеца! И то је мени много смешно било кад сам чуо да су га Холанђани ухапсили и предали нацима који ће да му суде за несрећног Гоксија Бомбаиша. А оно што је Јоца после стигао да уради? Полако, бре, братко, стани мало. Испало је да ни ово из 1995. неће да иде баи глатко. Нема, кажу, опипљивих доказа. Она два момка што су онамад признала да их је Амстердам „подстрекао” на злочин, сад кажу да су били присиљени на лаж и да Јоца са тим нема благе везе. Онда чујем да је Сретен Јоцић имао легитимацију ДБ службе, која је бринула о државној безбедности Слободана Милошевића, његове жене, деце и часне му клике. Човек се значи бавио и патриотским радом. Кажу да Амстердам зна и ко је убио Славка Ђурувију, али у то баи не бих улазио, пошто је и тог који је новинара убио неко убио (није ваљда Јоца, ма нема шансе!) Тек, реч по реч, пустише човека из прдекане.

Кога, бре, пустили? Па, Јоцу. Положио човек 300.000 евра кауцију, и ови га пустили да се брани са слободе. А он ће се, стоји у образлогу Округног суда у Београду, „уредно одазивати позивима суда и без његовог одобрења неће напуштати место боравишта”. А одакле му лова? Ко те пита! Важно је да је наше судство независно – од кокаина.

АБВ

Српска школа у Будимпешти Школа у природи

Средином маја месеца били смо у школи у природи у Силвашвару. Током боравка у школи у природи посетили смо пределе планине Бик (Салајка долину, водопад Фаћол, праисторијску пећину и видиковца), у пратњи водича који нас је својим интересантним излагањем упознао са вегетацијом, природним богатствима овог предела Мађарске. Возили смо се децом железницом кроз шуму, јахали коње, посетили смо Јегру (Егер) и тамошњу тврђаву. Она је позната по далеко чувеном херојству бранилаца, који су 1552. под вођством Иштвана Добоа успели да одбране тврђаву од многобројне турске најезде силног Али-паше. О том догађају Геза Гардоњи написао је историјски роман „Јегарске звезде“ по којем је шездесетих година XX века режисер Золтан Варкоњи снимео узбудљив филм.

Посетили смо и јегарску српску православну цркву у којој је негда као месни парох служио отац потоњег српско-мађарског песника Михаила Витковића који је и сам рођен у овом лепом градићу. Од свега је ипак најважније било што смо се лепо дружили.

За овакав провод и стечено искуство захваљујемо се српским самоуправама које су нам пружиле финансијску помоћ и тиме нам омогућиле да себи приуштимо поменути програме.

Ученици другог, трећег, четвртог, петог и шестог разреда са својим старешинама Мирјаном Илин, Мирјаном Ковач, Анђом Миловановић, Марином Ремели и Анитом Накић-Вуковић захваљују се на разумевању и помоћи Школској фондацији Српске школе у Будимпешти, српским самоуправама III, IV, VII, XI, XIV, XIX кварта, као и Српској самоуправи из Калаза и Помаза, као и Српској фондацији. Уједно се захваљујемо и родитељу Јаношу Сабоу који је учествовао у превозу деце до Силвашварада и назад, као и

Милутину Новаковићу захваљујући коме смо уживали у поподневном роштиљању.

Силвашварад

Ја сам први пут ишао са својим другарима у школу у природи. Првог дана смо се шетали и упознавали село. У селу смо видели мали голф и велику скакаоницу за децу. Кад смо се вратили у хотел разместили смо се по собама. После смо ишли да вечерамо и да радимо задатке. Други дан смо ишли возићем на планину Бик. Тамо смо видели језера и пећину у којој су живели праисторијски људи. Трећи дан смо ишли у Јегру (Егер). Тамо смо обили катакомбе и праве топове. Четврти дан шетали смо кроз шуму по планини Бик до видиковца. Горе на видиковцу било је хладно, јер је дувао ветар. Са видиковца смо видели цело село и предивну природу. Увече је била весела журка. Последњи дан смо паковали ствари.

Мени се посебно допала ова школа, јер сам много научио и био у друштву својих вршњака.

Дејан Дујмов,
3. разред

Боравак у Силвашвару

Ове године смо боравили у Силвашвару у школи у природи. Хотел у којем смо спавали звао се Хотел „Липицаи“. Шума је била предивна, док смо путовали у отвореном возу, видели смо језерца и потоке. У пећини нам је један чика причао о праисторијским људима и о пећинском медведу. Чика нас је одвео у музеј на отвореном. Тамо смо видели предмете који су били потребни људима.

Трећи дан смо посетили Егер, у Јегри смо били у музеју. Срећом, тамо је била изложба слика и воштане фигура познатих људи. После подне смо отишли у пизерију и јели смо пицу.

У четвртак ујутру смо кренули до видиковца кроз шуму на планини Бик. Од горе смо видели леп пејзаж.

Последњи дан пре подне смо отишли у луна-парк да возимо аутиће, а после подне смо правили ручне радове.

Мени се највише свидео дан када смо били у пећини.

Софија Шибалин,
3. разред

Школа у природи у Силвашвару

Ове године смо ишли у школу у природи у Силвашвару. Први дан смо видели природу. Она је била јако лепа и интересантна. Други дан смо посетили једну пећину у којој смо видели како су пре 44.000 година живели праисторијски људи. Посетили смо и шумски музеј. У том музеју видели смо куће од дрвета и још много занимљивих ствари.

Трећи дан смо посетили Егер. У Егеру смо видели тврђаву, то је било јако интересантно, јер смо се упознали са историјом тог града. Четврти дан смо отишли на планину Бик. О тој планини пуно смо занимљивих ствари научили. Кад смо дошли до видиковца, попели смо се и поспатрали пејзаж.

Пети дан смо били у Луна-парку, возили смо се аутићима и на крају смо срећно стигли кући.

Ката Шоцо,
3. разред

Били смо у Силвашвару

Ове године смо ишли у Силвашварад. Били смо смештени у једном хотелу. Отишли смо у пећину возом. Чика је причао како су живели праисторијски људи. Ишли смо у Егер (Јегру) и тако посетили музеје. Ишли смо у музеј где су изложене слике из ренесансног доба.

Отишли смо на јахање и било је добро. Ишли смо на видиковца и пели смо се по планини Бик. Са видиковца смо гледали пејзаж и видели смо хотел. Били смо и у Луна-парку и возили смо се аутићима.

Мени се допао Егер. У школи у природи је било занимљиво и забавно.

Ивана Марић,
3. разред

Колиба, Даница Чупић 6. разред

Кућа од камена, Милена Дујмов 5. разред

ТАБАНСКО ВЕЧЕ

Традиционално Табанско вече одржаће се **3. јуна 2006. (у суботу) са почетком у 20 сати** у Дому Културе „МОМ“ (XII. Budapest, Csörsz u. 18.). Том приликом ће се самосталним програмом представити КУД „Табан“, уз пратњу оркестра „Бидо“ из Бечеја. У програму ће учествовати и етно група „Жива вода“ из Београда. После програма следи бал до зоре, уз пратњу оркестра „Зора“.

„Веронаучни камп 2006“

У организацији Епархије будимске четрнаести веронаучни камп биће одржан ове године у Бати (Százhalombatta) у трајању од 31. јула до 6. августа. Могу се пријавити деца од 6 до 15 година која су активна у Цркви и похађају веронауку. Заједно са свештеницима-вероучитељима и искусним васпитачима деца ће бити смештена у самом граду недалеко од нашег св. храма. Осим смештаја имаће и потпуно снабдевање: доручак, ручак и вечеру. У програму као и ранијих година поред часова веронауке, црквеног појања, ручног рада и осталих душекорисних занимања предвиђена је и посета нашем храму у Стоном Београду и излет у Ерд. Главна тема овогодишњег кампа је црквена музика и појање. У оквиру разоноде предвиђена су и купања у градском базену и упознавање знаменитости града.

Пријава се врши са уплатом од 7.000 фт. аконтације. Пријавити се можете до **14. јуна** ове године првенствено код својих **парохијских свештеника** и код организатора о. Павла Каплана на тел. 06-24-482-572.

Српски народоносни табор у Батањи

Културни и документациони центар Срба у Мађарској и Српска основна школа у Батањи позивају вас у **Јужноалфелдски српски народоносни табор који ће се одржати у Батањи од 18. до 24. јуна 2006. године**. Рад ће се вршити у следећим секцијама: **народне игре, народна музика и матерњи језик**.

За учешће, односно партиципацију се плаћа 10 000 фт.

Пожељно је да се пријаве изврше писменим путем (али може и телефонски).

За информације вам на располагању стоје следећи телефонски бројеви: Будимпешта 06 1 331 5345, Батања 06 68 456 006, Деска 06 62 271 377.

Српски језички камп „Вук Караџић“

Балатонфењеш, од 1. до 9. јула 2006.

Самоуправа Срба у Мађарској у сарадњи са Српском самоуправом у Печују и Српском самоуправом другог кварта у Будимпешти, седми пут организује летњи језички камп „Вук Караџић“, од 01. 08. до 09. 08. 2006. г. у Балатонфењешу, на обали Балатона.

Очекују се пријаве деце од другог разреда основне школе до десетог разреда гимназије.

Рок пријаве: до 1. јуна 2006. **Износ уплате:** 15.000 фт.

Рок уплате: до 15. јуна 2006.

Табор се организује са циљем да се унапреди знање српског језика и познавање српске културе.

Информације можете добити на број телефона ССМ: 331-53-45 од Јадранке Драгојловић и др Јованке Ластих 06/70-337-2589.

Трибина „У сусрет мањинским изборима“

У организацији Самоуправе Срба у Печују, 3. јуна са почетком у 10.30, у Регионалном центру Срба у Печују (Улица Зринског бр. 15) одржаће се регионална трибина „У сусрет мањинским изборима“. Приликом форума, на који се позивају чланови братских српских мањинских самоуправа из жупанија Толна, Бач-Кишкун и Барања, о најважнијим обавезама и задацима везаним за мањинске изборе говориће др Милица Павлов, председница Самоуправе Срба у Мађарској и Ђура Поповић, потпредседник Уреда за националне и етничке мањине у Мађарској. Након трибине следи дружење. Организатори очекују све заинтересоване.

„Џезвар“ у продаји

Роман Драгана Јаковљевића „Џезвар“ у Мађарској се може наручити на телефон издавача: 06 30 685 26 43. На подручју Србије књига се продаје у књижарама „Стубови културе“, у свим већим градовима.

Плесачница уз балканску музику

12. јуна са почетком у 19 сати Свира оркестар „Тракија“
Место: Културни центар „Petöfi Csarnok“
(Адреса: Budapest, XIV. Zichy M. u. 14.)

Наступ Ансамбла Вујичић

3. јуна 2006. у 19 сати
Место: Културни центар – Pataki Művelődési Központ
(Адреса: Budapest, X Szent László tér 7-14)

Никола Паров квартет и „Шендерге“

Заједнички концерт **3. јуна, у 20.00 сати**
у будимпештанској Музичкој кући „Fonó“
Адреса: Fonó Zeneház, Budapest, XI Sztregova u. 3.

Програм српског клуба у Будимпешти

за месец јуни

• **08. јун** – четвртак, 18 сати – Промоција романа „Џезвар“ аутора Драгана Јаковљевића. Књигу ће представити књижевник Драгомир Дујмов. • **15. јун** – четвртак, 18 сати – Промоција романа „Превозник тајни“ аутора Драгомира Дујмова. Роман ће представити песник Давид Кецман. • **22. јун** – четвртак, 18 сати – Јавна трибина – Актуелни тренутак „Мањински избори“. Тему ће отворити Пера Ластих. • **29. јун** – четвртак, 18 сати – тематско вече „Из прошлости рада Српског клуба“. Говори др Војислав Ластих.

Конкурс за руководиоца СКДЦ

Самоуправа Срба у Мађарској расписује јавни конкурс за руководиоца Културног и документационог центра Срба у Мађарској. Услови за пријаву на ову функцију су следећи: • мађарско држављанство • знање српског и мађарског језика (на нивоу матерњег језика) • високошколска или факултетска спрема • пет година радног искуства на пољу културно-просветне делатности • кандидат мора да буде припадник српске заједнице у Мађарској.

Уз пријаву молимо приложити: • аутобиографију • потврду о школској спреми (копију) • концепцију о пословању установе • потврду о томе да кандидат није кривично кажњаван.

Лична примања руководиоца ће се одредити на основу пропозиција Закона о правном статусу запослених у јавном сектору. Руководиоца установе бира Скупштина ССМ, која је, уједно, и послодавац руководиоца установе. Руководиоца установе именује председник ССМ, на пет година.

Рок пријаве на конкурс: 30 дана од првог објављивања конкурса.

Рок за доношење одлуке: 60 дана од закључења конкурса.

Потенцијалним кандидатима је омогућен увид у документацију Културног и документационог центра Срба у Мађарској, у канцеларији ССМ (Будимпешта, Улица Микше Фалка бр. 3).

Недељни лист Срба у Мађарској. Адреса: Српске народне новине, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-0654. Главни уредник: Милан Степанов, секретарредакције: Милица Вукајловић. Оснивач и издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског закона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатницом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампа: КОМП-прес КфТ. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. –

Технички руководиоца: Карољ Сабо. ♦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov@freemail.hu

HU ISSN 1215-072 x

Николај Гурјев

О болестима, здрављу и о онима који болесне лече (II)

Фото: Иван Јакимчић

Проблем психичких болести решава се доста једноставно код човека који познаје учење Православне Цркве о страстима. Истина, потребно је неко искуство у разликовању страсти, али оно се стиче доста брзо. Но материјализам који је лекарима наметнут и који је за њих постепено постао уобичајен, приморава их да сматрају да је промена карактера – последица болести, док је у стварности промена карактера под утицајем страсти – узрок болести. Лако се да приметити да је код људи који пате од хистерије у карактеру изражена сујета, а код неуротичара – охолост. Туга и унија је подстичу на лутање (дромоманију – болесни нагон за лутањем) не само појединце него чак и цели народ, а та страст за лутањем се чује и о себи непобитно сведочи у њиховим песмама. Добро познати епилептички карактер (злост, раздражљивост, самоувереност, нестрпљивост, тврдоглавост, сервилност, ласкање) узрок је „узвишене болести“, а у карактеру онога који пати од шизофреније увек се испољавају склоност ка маштању, самовоља и умишљеност. Но људи који објективно пате од неке болести не виде оно што околина види или пак неће да се растану с гресима који унакажу њихов живот, баш као што алкохоличари не признају своје пијанство или не желе да се од њега растану. Многи болесници посећују храмове и кају се, али испуштају из вида оне грехе који су узрок њихових невоља. Јер ма колико да се кајеш због грамзивости и стомакоугађања,

лењост и маштање се неће смањити ако се човек не супротстави управо њима.

У још тежој ситуацији су болесници који пате од соматских болести, код којих је иначе веза између страсти и страдања мање видљива. И како онда да се онај који пати од бронхијалне астме успешно супротстави сопственој упорности и да се окрене ка попустљивости, а онај који болује од обољења штитне жлезде да одбаци ревност која није по Богу и да прихвати умереност и поступност.

Исто тако би се могли набројати узроци исхемичне болести срца, упала унутрашњег слоја артерије, чира на желуцу и на дванаестопалачном цреву, хипертоничне болести и других. Но иако нам се патогенеза неких обољења и њихова зависност од присуства тачно одређених страсти чини довољно разумљива, ипак нам није пошло за руком да откријемо узрок низа болести. Преостаје нам само да констатујемо: узрок присуства неке болести је тачно одређена страст. У овом последњем случају може се разговарати о томе да свака мисао, замишљање догађаја и ситуација, и свога понашања у њима, активира и доводи у стање функционалне спремности строго одређене системе у људском организму. Може се сматрати да код човека који се стално мислено обраћа објекту своје склоности, ти системи хипертрофирају или се исцрпљују; схватљиво је зашто је узрок бронхијалне астме упорност, а упале унутрашњег слоја

артерије – бојажљивост, али никако да се открије зашто и како плашљивост доводи баш до чира на дванаестопалачном цреву или да се схвати зашто се неке страсти испољавају на тачно одређени начин у мимици и гестикулацији. Те претпоставке и запажања, ма како се чинили сумњичавима или саблажњивима, захтевају проверу, али засада нико није показао заинтересованост за то. Па и сами болесници више су склони да дају сав новац за „чудотвореће“ лекове и да за себе направе спољашње услове у којима ће бити поштеђени, него ли да признају сопствено учешће у формирању обољења и да се потруде на мењању унутарњег душевног стања. Јер до те промене може се доћи само кроз покајање, а за покајање је неопходно признање сопствене грешности, што савременом човеку веома тешко пада и што код њега изазива протест. Још већи протест изазива разматрање узрока оболевања деце млађег узраста: јер ако је узрок болести грех, а сама деца су још увек безгрешна, онда су узроци њихових болести греси родитеља, греси који буквално продиру у дечији организам и прожимају га и пре његовог доласка на свет, а и касније. Није узалуд речено да ће одмазда потомству за грехе родитеља бити до трећег колена, јер се чак и у свакодневном животу може наћи много примера да су управо родитељи и нехотице главни узрок душевних и телесних патњи сопствене деце.

Управо оне методе лечења које су уобичајене у савременој медицини у

огромној већини случајева не укључују узроке болести, него њене манифестације и свакако могу донети олакшање, али не увек и излечење. Уосталом, тражење помоћи од медицине ни у ком случају није за осуду, но исто тако не треба од тога очекивати оно што медицина није у стању да пружи.

Исто то би се могло рећи и за екстрасензорне особе и исцелитеље кад њихови поступци и идеологија не би тако силно подсећали на обичну магију, углађену псеудоаурау теоријама. Ако се, пак, узме у обзир да свако зло може бити побеђено како добром, тако и још већим злом, онда је благотворност деловања „исцелитеља“, благо речено, веома сумњива. Број „исцелитеља“ стално расте и они који су у потрази за размишљањем које је ласкаво за човечанство у целини и за њих лично, сматрају их весницима духовног препорода и успона човековог духа до досад невиђених висина. Али, као прво, у изјавама и понашању „исцелитеља“ веома је тешко пронаћи духовност, ако им је она уопште и својствена. Као друго, у Светом Писму се директно говори да ће људи у последња времена имати необичне способности; узред речено, нај „способнији“ ће бити Антихрист. Као треће, сви исцелитељи захтевају веру лично у њих, или бар у њихове способности – а то и јесу представници оних који ће доћи „у своје име“ и којима ће веровати, и већ верују, они који иду путем погибли. Тако се, можда, задатак „исцелитеља“ и састоји у томе да се људи с вером и надом обраћају њима, а не Богу? Можда је разлика између њих и Антихриста само у томе што ће он покушати да обмане и изабране, а они саблажњавају просечне?!

У сваком случају, тенденција да се одбаци, извитопери, допуни, поправи или да се макар на нехришћански начин објасни хришћанство може се сматрати карактеристичном цртом „исцелитеља“, и по томе су они веома слични атеистима. Што се, пак, тиче духовности „исцелитеља“ – они, као и огромна већина савремених људи, лоше виде разлику између душевног и духовног, ако је уопште и виде. Али ма какви да су, нема сумње у њихову отуђеност од хришћанства макар већ и због тога што док се трсе да помогну људима, ниподаштавају црквене молитве за болеснике и Свете Тајне, па чак и најједноставније покушаје да оне који пате упуте у Цркву. Апостол Павле нам саветује: *Не упрежите се у исти јарам с неверницима; јер шта има праведност са безакоњем?* (2. Кор. 6, 14). Под „невернима“ се подразумевају сви они који нису верни Исусу Христу: то су и следбеници других вероучења, и атеисти, и – „исцелитељи“. А ако је тако, онда сваки хришћанин који се овим последњима обраћа за помоћ, губи тачно онолико колико је оно што је вечно значајније од привременог, колико је живот значајнији од смрти.

(Закључак из књиге „Страсти и соматске и нервно-психичке болести“)